

wrzesień 2018 r.
Niniejsze zestawienie nie jest wiążące dla Trybunału
i nie ma charakteru wyczerpującego

Konflikty zbrojne

Sprawy dotyczące zbrodni katyńskiej podczas II wojny światowej

Janowiec i Inni przeciwko Rosji

21 października 2013 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła skarg krewnych ofiar zbrodni katyńskiej z 1940 r. – mordu kilkudziesięciu tysięcy polskich więźniów wojennych przez tajną policję sowiecką (NKWD) – że śledztwo władz rosyjskich w sprawie zbrodni nie było przeprowadzone w sposób odpowiedni. Powołując się w szczególności na art. 2 (prawo do życia) i art. 3 (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, skarżący zarzucali, że władze rosyjskie nie przeprowadziły skutecznego śledztwa w sprawie śmierci ich krewnych i wykazywały lekceważący stosunek w odniesieniu do wszystkich kierowanych przez nich wniosków o udzielenie informacji na temat losu ich krewnych.

Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł, że **nie jest właściwy do rozpatrywania skarg na podstawie art. 2** (prawo do życia) i że **nie doszło do naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji. Trybunał stwierdził, że nie jest właściwy do zbadania odpowiedniego charakteru śledztwa w sprawie zdarzeń, które miały miejsce przed przyjęciem Konwencji w 1950 r. Ponadto, do czasu wejścia Konwencji w życie w Rosji, śmierć polskich jeńców wojennych stała się faktem historycznym i nie pozostała żadna utrzymująca się niepewność co do ich losu, która mogła stanowić podstawę do stwierdzenia naruszenia art. 3 w odniesieniu do skarżących. Trybunał orzekł ponadto, że Rosja **nie wywiązała się ze swoich zobowiązań wynikających z art. 38** (obowiązek udzielenia niezbędnych ułatwień do rozpatrzenia sprawy) Konwencji. Trybunał podkreślił, że państwa członkowskie były zobowiązane do zastosowania się do jego wniosków o przedstawienie dowodów i stwierdził, że Rosja, odmawiając przedstawienia kluczowej decyzji proceduralnej, która pozostała niejawna, nie wypełniła tego zobowiązania. Sądy rosyjskie nie przeprowadziły merytorycznej analizy przyczyn utrzymania statusu tajności.

Sprawy dotyczące kwestii turecko-cypryjskiej

Cypr przeciwko Turcji

10 maja 2001 r. (Wielka Izba – wyrok główny)¹

¹ Zobacz także, w odniesieniu do tej samej sprawy, [wyrok](#) Wielkiej Izby z 12 maja 2014 r. w sprawie kwestii słusznego zadośćuczynienia. W wyroku tym Trybunał orzekł, że czas, jaki upłynął od wydania wyroku głównego 10 maja 2001 r., nie stoi na przeszkodzie rozpatrzeniu roszczeń rządu cypryjskiego dotyczących słusznego zadośćuczynienia. Trybunał stwierdził, że Turcja miała zapłacić na rzecz Cypru 30.000.000 euro (EUR) z tytułu szkód niemajątkowych poniesionych przez krewnych osób zaginionych oraz 60.000.000 EUR z tytułu szkód niemajątkowych poniesionych przez Greków cypryjskich zamieszkujących w enklawie na Półwyspie Karpas.

Zestawienie – Konflikty zbrojne

Sprawa dotyczyła sytuacji, jaka miała miejsce na Cyprze Północnym od momentu przeprowadzenia tam operacji wojskowych przez Turcję w lipcu i sierpniu 1974 r. oraz trwającego podziału terytorium Cypru. Cypr zarzucał naruszenie Konwencji przez Turcję w związku z praktyką administracyjną. Utrzymywał, że Turcja jest odpowiedzialna za te domniemane naruszenia, pomimo proklamacji „Tureckiej Republiki Cypru Północnego” (TRCP) w listopadzie 1983 r., wskazując na potępienie przez społeczność międzynarodową ustanowienia TRCP. Turcja z kolei utrzymywała, że TRCP jest niepodległym państwem, co wykluczało pociągnięcie Turcji do odpowiedzialności na mocy Konwencji za sporne działania lub zaniechania.

Trybunał orzekł, że okoliczności faktyczne, których dotyczy skarga, mieszczą się w zakresie jurysdykcji Turcji. Trybunał stwierdził czternaście naruszeń Konwencji dotyczących:

– *zaginionych Greków cypryjskich i ich krewnych*: **ciągłe naruszenie art. 2** (prawo do życia) Konwencji dotyczące braku przeprowadzenia przez władze państwa tureckiego skutecznego śledztwa w sprawie miejsca pobytu i losu zaginionych Greków cypryjskich, którzy zaginęli w okolicznościach zagrażających życiu; **ciągłe naruszenie art. 5** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) dotyczące nieprzeprowadzenia przez władze tureckie skutecznego śledztwa w sprawie miejsca pobytu i losu zaginionych Greków cypryjskich, co do których można było domniemywać, że przebywali w tureckim areszcie w momencie ich zaginięcia; oraz **ciągłe naruszenie art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) w tym sensie, że milczenie władz tureckich w obliczu rzeczywistych obaw krewnych osiągnęło poziom dolegliwości, który można uznać jedynie za niehumanitarne traktowanie;

– *mieszkania i własności wysiedleńców*: **ciągłe naruszenie art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, mieszkania i korespondencji) dotyczące odmowy zezwolenia na powrót wszystkich grecko-cypryjskich wysiedleńców do ich domów na Cyprze Północnym; **ciągłe naruszenie art. 1** (ochrona własności) **Protokołu nr 1** do Konwencji dotyczące faktu, że grecko-cypryjskim właścicielom nieruchomości na Cyprze Północnym odmawia się dostępu do ich własności oraz kontroli, użytkowania i korzystania z niej, jak również jakiegokolwiek odszkodowania za ingerencję w ich prawa własności; oraz **naruszenie art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) dotyczące niezapewnienia Grekom cypryjskim niezamieszkałym na Cyprze Północnym jakichkolwiek środków odwoławczych w celu zakwestionowania ingerencji w ich prawa na mocy art. 8 i art. 1 Protokołu nr 1;

– *warunków życia Greków cypryjskich w regionie Karpas w północnej części Cypru*: **naruszenie art. 9** (wolność myśli, sumienia i wyznania) dotyczące skutków ograniczeń prawa do swobodnego poruszania się, które ograniczały dostęp do miejsc kultu i uczestnictwo w innych aspektach życia religijnego; **naruszenie art. 10** (wolność wyrażania opinii) w zakresie, w jakim podręczniki szkolne przeznaczone dla szkół podstawowych podlegały nadmiernym środkom cenzury; **naruszenie art. 1** (ochrona własności) **Protokołu nr 1** w tym sensie, że ich prawo do spokojnego korzystania ze swoich własności nie zostało zagwarantowane w przypadku trwałego opuszczenia przez nich tego terytorium oraz w tym sensie, że w przypadku śmierci nie uznano praw spadkowych krewnych mieszkających na Cyprze Południowym; **naruszenie art. 2** (prawo do nauki) **Protokołu nr 1** w zakresie, w jakim nie mieli oni dostępu do odpowiednich szkół średnich; **naruszenie art. 3** w tym sensie, że Grecy cypryjscy mieszkający w rejonie Karpas na Cyprze Północnym zostali poddani dyskryminacji stanowiącej poniżające traktowanie; **naruszenie art. 8** dotyczące ich prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz poszanowania ich mieszkania; oraz **naruszenie art. 13** z powodu braku, w ramach praktyki, środków odwoławczych w odniesieniu do ingerencji władz w ich prawa wynikające z art. 3, 8, 9 i 10 Konwencji oraz art. 1 i 2 Protokołu nr 1;

– *praw Turków cypryjskich zamieszkałych w północnej części Cypru*: **naruszenie art. 6** (prawo do rzetelnego procesu sądowego) ze względu na praktykę ustawodawczą

Kwoty te, jak orzekł Trybunał, mają zostać rozdzielone przez rząd cypryjski pomiędzy poszczególne ofiary pod nadzorem Komitetu Ministrów Rady Europy.

Zestawienie – Konflikty zbrojne

zezwalającą na procesy osób cywilnych przed sądami wojskowymi.

Trybunał orzekł ponadto, że **nie doszło do naruszenia** Konwencji w odniesieniu do szeregu skarg, włącznie ze wszystkimi wniesionymi na podstawie: **art. 4** (zakaz niewolnictwa i pracy przymusowej), **art. 11** (wolność zgromadzeń i stowarzyszania się), **art. 14** (zakaz dyskryminacji), **art. 17** (zakaz nadużycia praw) i **art. 18** (granice stosowania ograniczeń praw) w związku ze wszystkimi przedmiotowymi postanowieniami. W odniesieniu do szeregu innych zarzutów Trybunał orzekł, że nie ma potrzeby rozpatrywania podniesionych kwestii.

Varnava i Inni przeciwko Turcji

18 września 2009 r. (Wielka Izba)

Skarżący byli krewnymi dziewięciu obywateli cypryjskich, którzy zaginęli podczas tureckich operacji wojskowych na Cyprze Północnym w lipcu i sierpniu 1974 r. W szczególności zarzucali oni, że ich krewni zniknęli w następstwie pozbawienia wolności przez tureckie siły zbrojne i że od tego czasu władze tureckie nie przedstawiły żadnych wyjaśnień w ich sprawie.

Trybunał orzekł, że doszło do **ciągłego naruszenia art. 2** (prawo do życia) Konwencji ze względu na brak przeprowadzenia przez władze skutecznego śledztwa w sprawie losu dziewięciu mężczyzn, którzy zaginęli w okolicznościach zagrażających życiu, **ciągłego naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego traktowania) w odniesieniu do skarżących, **ciągłego naruszenia art. 5** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) ze względu na brak przeprowadzenia przez władze skutecznego śledztwa w sprawie losu dwóch zaginionych mężczyzn oraz że **nie doszło do ciągłego naruszenia art. 5** w odniesieniu do pozostałych siedmiu zaginionych mężczyzn.

Andreou przeciwko Turcji

27 października 2009 r.

Sprawa dotyczyła brytyjskiego obywatela postrzelonego i ranionego przez tureckie siły zbrojne podczas napięć w strefie buforowej ONZ na Cyprze.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 2** (prawo do życia) Konwencji. Stosowanie potencjalnie śmiertelnej siły wobec skarżącego nie było „bezwzględnie konieczne” ani uzasadnione żadnym z wyjątków dozwolonych na podstawie art. 2 Konwencji.

Charalambous i Inni przeciwko Turcji oraz Emin i Inni przeciwko Cyprowi

3 kwietnia 2012 r. (decyzje o dopuszczalności)

Pierwsza grupa skarg dotyczyła skarg wniesionych przez krewnych Greków cypryjskich, którzy zaginęli podczas inwazji tureckiej w 1974 r. Druga grupa skarg dotyczyła skarg wniesionych przez krewnych Turków cypryjskich, którzy zaginęli podczas aktów przemocy na tle światopoglądowym w latach 1963–1964. Szczątki zaginionych krewnych skarżących zostały odnalezione dzięki programowi ekshumacji Komitetu ONZ ds. Osób Zaginionych. W raportach sądowych wskazuje się na oznaki wielokrotnych ran postrzałowych lub innych obrażeń u ofiar. Skarżący zarzucali, że odpowiednie władze nie przeprowadziły skutecznego śledztwa w sprawie zaginięć i zabójstw ich krewnych.

Trybunał uznał skargi za **niedopuszczalne**. Uznając, że na podstawie art. 2 Konwencji rządy turecki i cypryjski są zobowiązane do przeprowadzenia śledztwa w sprawie odnalezienia zwłok osób zaginionych noszących oznaki gwałtownej śmierci, Trybunał orzekł, iż przedwczesne było stwierdzenie, że śledztwa w sprawie śmierci były nieskuteczne. Fakt, że nie poczyniono jeszcze żadnych konkretnych postępów, sam w sobie nie ujawnił braku dobrej woli ze strony władz.

Sprawy dotyczące konfliktu między tureckimi siłami bezpieczeństwa a PKK (Partią Pracujących Kurdystanu)

Europejski Trybunał Praw Człowieka wydał około 280 wyroków stwierdzających naruszenia Konwencji, do których doszło w kontekście walki z terroryzmem w latach dziewięćdziesiątych XX w., w szczególności w związku z konfliktem pomiędzy tureckimi siłami bezpieczeństwa a PKK, nielegalną partią. Trybunał stwierdził liczne naruszenia

Zestawienie – Konflikty zbrojne

Konwencji w związku z następującymi okolicznościami:

- śmiercią osób bliskich skarżącym w wyniku nadmiernego użycia siły przez członków sił bezpieczeństwa;
- brakiem ochrony prawa do życia osób bliskich skarżącym;
- śmiercią lub zaginięciem osób bliskich skarżącym;
- złym traktowaniem;
- zniszczeniem mienia i
- brakiem skutecznych krajowych środków odwoławczych w związku ze skargami skarżących.

[W rezolucji tymczasowej](#) przyjętej przez Komitet Ministrów Rady Europy – który nadzoruje wykonywanie wyroków Trybunału – w dniu 18 września 2008 r. z zadowoleniem przyjęto szereg środków podjętych przez Turcję w celu wykonania wyroków Trybunału dotyczących tego problemu. W szczególności w rezolucji odnotowano: poprawę gwarancji proceduralnych w policyjnej izbie zatrzymań i szkolenia zawodowego członków sił bezpieczeństwa; nowe przepisy ograniczające użycie siły przez ówczesną policję i nowe przepisy; oraz przepisy przewidujące odszkodowanie za szkody majątkowe spowodowane w wyniku operacji przeprowadzanych w ramach zwalczania terroryzmu. Jednocześnie Komitet Ministrów wezwał rząd turecki do podjęcia dalszych, pozostających do wdrożenia ogólnych środków, w szczególności w celu zapewnienia, by władze prowadziły skuteczne śledztwo w sprawie domniemych nadużyć ze strony członków sił bezpieczeństwa.

Najważniejsze i najnowsze wyroki obejmują:

[Mentes i Inni przeciwko Turcji](#)

28 listopada 1997 r.

Skarżący to czterej obywatele tureccy pochodzenia kurdyjskiego, ze wsi położonej w prowincji Bingöl w południowo-wschodniej Turcji. Skarżyli się, że ich domy zostały spalone podczas operacji sił bezpieczeństwa w czerwcu 1993 r. w kontekście konfliktu w południowo-wschodniej Turcji pomiędzy siłami bezpieczeństwa a członkami PKK.

Po dokładnym zbadaniu materiału dowodowego zebranego przez Europejską Komisję Praw Człowieka² Trybunał uznał, że ustalone okoliczności faktyczne potwierdzały ponad wszelką wątpliwość trzy z zarzutów podniesionych przez skarżących. Trybunał stwierdził w szczególności **naruszenie art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz mieszkania) Konwencji.

[Orhan przeciwko Turcji](#)

18 czerwca 2002 r.

Skarżący, obywatel turecki pochodzenia kurdyjskiego, skarżył się w szczególności na zniszczenie w maju 1994 r. wioski, w której mieszkał, w południowo-wschodniej Turcji, przez państwowe siły bezpieczeństwa, na pozbawienie wolności i zaginięcie swoich dwóch braci i syna, a także na niewystarczający charakter prowadzonych następnie śledztw.

Trybunał stwierdził w szczególności dwa **naruszenia art. 2** (prawo do życia) Konwencji w związku z domniemaną śmiercią syna i dwóch braci skarżącego oraz w związku z niewystarczającym charakterem śledztw prowadzonych w sprawie ich zatrzymania i zaginięcia; **naruszenie art. 3** (zakaz tortur i poniżającego traktowania lub karania) w odniesieniu do skarżącego; **naruszenie art. 5** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) w odniesieniu do syna i braci skarżącego; **naruszenie art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) oraz **art. 1** (ochrona własności) **Protokołu nr 1** w odniesieniu do skarżącego i jego braci; **naruszenie art. 8** w odniesieniu do syna skarżącego; **naruszenie art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) w

² Wraz z Europejskim Trybunałem Praw Człowieka i Komitetem Ministrów Rady Europy Europejska Komisja Praw Człowieka, która na posiedzeniach w Strasburgu w okresie od lipca 1954 r. do października 1999 r. nadzorowała przestrzeganie przez Układające się Państwa ich obowiązków wynikających z Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Komisja zakończyła działalność, z chwilą gdy 1 listopada 1998 r. Trybunał stał się instytucją stałą.

związku z art. 2, 3, 5 i 8 Konwencji **oraz art. 1 Protokołu nr 1** w odniesieniu do skarżącego, jego braci i syna.

Er i Inni przeciwko Turcji

31 lipca 2012 r.

Sprawa dotyczyła zaginięcia w lipcu 1995 r. 44-letniego ojca i brata członków tureckiej rodziny w następstwie operacji wojskowej przeprowadzonej w ich wiosce. Skarżący zarzucali, że ich krewny został zatrzymany 14 lipca 1995 r. w wyniku starcia tureckich sił bezpieczeństwa z PKK we wsi Kurudere i przewieziony na lokalny posterunek żandarmerii. Rząd turecki stwierdził, że krewny skarżących nie został zatrzymany 14 lipca, ale pomagał żołnierzom w zlokalizowaniu min lądowych zasadzonych przez terrorystów w tym rejonie i zwolniono go następnego dnia. Późniejsze śledztwo wykazało, że dołączył do terrorystów w północnym Iraku.

Trybunał stwierdził dwa **naruszenia art. 2** (prawo do życia i brak skutecznego śledztwa) Konwencji w związku z zaginięciem i domniemaną śmiercią krewnego skarżących; **naruszenie art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) w związku z cierpieniem psychicznym skarżących spowodowanym zaginięciem krewnego; **naruszenie art. 5** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) dotyczące bezprawnego przetrzymywania krewnego skarżących na posterunku żandarmerii; oraz **naruszenie art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego).

Trybunał potwierdził w szczególności, że mniej sztywne podejście było uzasadnione przy badaniu kwestii przestrzegania sześciomiesięcznego terminu Trybunału (art. 35 Konwencji – wymogi dopuszczalności) w sprawach dotyczących zaginięć, nie tylko w kontekście międzynarodowego konfliktu zbrojnego, lecz również w kontekście krajowym. Ponadto Trybunał stwierdził, że skarżących nie można krytykować za dziewięcioletni okres, jaki upłynął zanim złożyli skargę w sprawie zaginięcia ich krewnych, ponieważ w tym okresie prowadzono śledztwo (podczas którego na jaw wyszły nowe obiecujące fakty) i że zrobili oni wszystko, czego można było od nich oczekiwać, w celu udzielenia pomocy władzom.

Meryem Celik i Inni przeciwko Turcji

16 kwietnia 2013 r.

Sprawa dotyczyła zarzucanego ataku tureckich sił bezpieczeństwa na wioskę w dystrykcie Şemdinli w Hakkari (południowo-wschodnia Turcja) w lipcu 1994 r. Skarżący to 14 obywateli tureckich pochodzenia kurdyjskiego, którzy są bliskimi krewnymi (żonami, braćmi i partnerami) 13 osób zaginionych i jednej osoby, co do której istnieje domniemanie, że zginęła podczas ataku. Zgodnie z oficjalną wersją wydarzeń w danym dniu we wsi doszło do starcia zbrojnego między siłami bezpieczeństwa a PKK, wskutek czego wkrótce potem mieszkańcy zostali zmuszeni do ucieczki do Iraku. Skarżący zarzucali w szczególności, że tureckie siły bezpieczeństwa były odpowiedzialne za bezprawne pozbawienie wolności, zaginięcie i zabicie/domniemaną śmierć ich krewnych oraz że późniejsze śledztwo władz w sprawie ich zarzutów było nieskuteczne.

Trybunał stwierdził **naruszenie art. 2** (prawo do życia) Konwencji w związku z zaginięciem i domniemaną śmiercią 12 krewnych skarżących, zabójstwa jednego z krewnych skarżących oraz nieskutecznego śledztwa w sprawie tych zaginięć i zabójstw. Ponadto Trybunał uznał, że doszło do naruszenia **art. 5** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) w odniesieniu do bezprawnego pozbawienia wolności 13 krewnych skarżących oraz **naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) w odniesieniu do cierpienia 13 skarżących z powodu zaginięcia ich krewnych.

Benzer i Inni przeciwko Turcji

12 listopada 2013 r.

Sprawa dotyczyła zarzutu skarżących, zgodnie z którym w marcu 1994 r. siły powietrzne tureckiego wojska zbombardowały ich dwie wioski, zabijając ponad 30 ich bliskich krewnych, raniąc niektórych skarżących i niszcząc większość mienia i inwentarza żywego. Rząd turecki twierdził, że atak ten został przeprowadzony przez PKK.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 2** (prawo do życia) Konwencji ze względu

Zestawienie – Konflikty zbrojne

na śmierć 33 bliskich krewnych skarżących oraz obrażenia odniesione przez trzech spośród samych skarżących; **dalszego naruszenia art. 2** z powodu zdecydowanie nieodpowiedniego charakteru śledztwa w sprawie tego zdarzenia; **naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), ponieważ mieszkańcy wsi stali się świadkami śmierci swoich krewnych i zniszczenia ich domów, a rząd turecki nawet w minimalnym zakresie nie zapewnił pomocy humanitarnej w celu poradzenia sobie z następstwami ataku; oraz **niezastosowania się do art. 38** (obowiązek udzielenia niezbędnych ułatwień do rozpatrzenia sprawy), ponieważ rząd turecki ukrywał istotne dowody, a mianowicie dziennik nawigacyjny samolotów, z wykorzystaniem których dokonano bombardowania.

Ponadto, mając na uwadze fakt, iż śledztwo nadal toczyło się na szczeblu krajowym, Trybunał uznał w szczególności, że był to wyjątkowy przypadek, w którym właściwe było wskazanie, na mocy **art. 46** (wykonanie wyroków) Konwencji³, że rząd turecki powinien przeprowadzić dalsze działania śledcze w sprawie tego zdarzenia, za pomocą dziennika nawigacyjnego, w celu zidentyfikowania i ukarania osób odpowiedzialnych za zbombardowanie dwóch wiosek skarżących i zapobieżenia dalszej bezkarności.

Sprawy dotyczące konfliktu o Górski Karabach⁴

Chiragov i Inni przeciwko Armenii

16 czerwca 2015 r. (Wielka Izba – orzeczenie co do istoty sprawy)⁵

Sprawa dotyczyła skarg sześciu azerbejdżańskich uchodźców w tym sensie, że nie mogli oni wrócić do swoich domów i mienia w dystrykcie Lachin, w Azerbejdżanie, skąd zostali zmuszeni uciec w 1992 r. podczas konfliktu o Górski Karabach. Skarżący skarżyli się w szczególności na utratę wszelkiej kontroli nad swoimi nieruchomościami w Lachinie, jak również na utratę wszelkich możliwości użytkowania, sprzedaży, zapisu, ustanowienia hipoteki, zagospodarowania i korzystania z nich. Skarżyli się również, że brak możliwości powrotu do dystryktu Lachin stanowi ciągłe naruszenie prawa do poszanowania mieszkania, życia prywatnego i rodzinnego. Ponadto skarżyli się oni, że nie dysponowali żadnymi skutecznymi środkami odwoławczymi w odniesieniu do swoich skarg.

W sprawie skarżących Trybunał potwierdził, że Armenia sprawowała faktyczną kontrolę nad Górkim Karabachem i otaczającymi go terytoriami, a zatem dystrykt Lachin znajdował się w ramach jej jurysdykcji. Co się tyczy ich skarg, Trybunał orzekł, że doszło do **ciągłego naruszenia art. 1** (ochrona własności) **Protokołu nr 1** do Konwencji, **ciągłego naruszenia art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji oraz **ciągłego naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji. Trybunał uznał w szczególności, że nie było uzasadnienia dla odmowy dostępu skarżącym do ich własności bez zapewnienia im odszkodowania. Fakt, że negocjacje pokojowe były w toku, nie zwalniał rządu armeńskiego z obowiązku podjęcia innych środków. Trybunał zauważył również, że konieczne było ustanowienie mechanizmu dochodzenia roszczeń majątkowych, który byłby łatwo dostępny, aby umożliwić skarżącym i innym osobom znajdującym się w podobnej sytuacji przywrócenie

³ Zgodnie z art. 46 Konwencji Komitet Ministrów (KM), organ wykonawczy Rady Europy, czuwa nad wykonaniem wyroków Trybunału. Dalsze informacje w sprawie procesu wykonywania wyroków i statusu wykonania w sprawach oczekujących na nadzór KM można znaleźć na [stronie internetowej](#) Departamentu Wykonywania Wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

⁴ W ramach sowieckiego systemu administracji terytorialnej Górski Karabach był autonomiczną prowincją Azerbejdżańskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej. Jego ludność wynosiła około 75% rdzennej ludności ormiańskiej i 25% rdzennych Azerów. Działania zbrojne rozpoczęły się w 1988 r., zbiegając się w czasie z ormiańskim żądaniem włączenia prowincji do Armenii. Azerbejdżan uzyskał niepodległość w 1991 r. We wrześniu 1991 r. [Rada Narodowa] Górskiego Karabachu ogłosiła utworzenie „Republiki Górskiego Karabachu” („RGK”), a w styczniu 1992 r. parlament „RGK” ogłosił niezależność od Azerbejdżanu. Konflikt stopniowo eskalował i przerodził się w regularną wojnę trwającą do uzgodnionego w 1994 r. zawieszenia broni. Pomimo negocjacji w sprawie pokojowego rozwiązania pod auspicjami Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) i Grupy Mińskiej, nie wypracowano politycznego porozumienia w sprawie konfliktu. Samozwańczo proklamowanej niepodległości „RGK” nie uznało żadne państwo ani organizacja międzynarodowa.

⁵ Zobacz także, w odniesieniu do tej samej sprawy, [wyrok](#) Wielkiej Izby z 12 grudnia 2017 r. w sprawie kwestii słusznego zadośćuczynienia.

ich praw majątkowych i uzyskanie odszkodowania.

Sargsyan przeciwko Azerbejdżanowi

16 czerwca 2015 r. (Wielka Izba – orzeczenie co do istoty sprawy)⁶

Sprawa dotyczyła skargi armeńskiego uchodźcy, któremu odmówiono prawa powrotu do swojej wioski oraz dostępu do swojej własności i korzystania z niej po tym, jak został on zmuszony do opuszczenia swojego domu w rejonie Szahumian w Azerbejdżanie w 1992 r. podczas konfliktu o Górski Karabach. Była to pierwsza sprawa, w której Trybunał miał rozstrzygnąć w przedmiocie skargi przeciwko państwu, które utraciło kontrolę nad częścią swojego terytorium w wyniku wojny i okupacji, ale któremu jednocześnie zarzuca się odpowiedzialność za odmowę wysiedleńcowi dostępu do mienia na obszarze pozostającym pod jego nadzorem. Po śmierci skarżącego, która nastąpiła po złożeniu skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, dwoje jego dzieci podjęło w jego imieniu dalsze kroki w związku ze skargą.

W sprawie skarżącego Trybunał potwierdził, że chociaż wieś, z której musiał on uciec, znajdowała się na spornym obszarze, podlegał on jurysdykcji Azerbejdżanu. Co się tyczy skarg skarżącego, Trybunał orzekł, że doszło do **ciągłego naruszenia art. 1** (ochrona własności) **Protokołu nr 1** do Konwencji, **ciągłego naruszenia art. 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) oraz **ciągłego naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji. Trybunał uznał w szczególności, że chociaż odmowa dostępu ludności cywilnej do wioski była uzasadniona względami bezpieczeństwa, państwo miało obowiązek podjąć alternatywne środki w celu zabezpieczenia praw skarżącego, tak długo, jak dostęp do mienia nie był możliwy. Fakt, że negocjacje pokojowe były w toku, nie zwolnił rządu Azerbejdżanu z obowiązku podjęcia innych środków. Trybunał zauważył ponadto, że konieczne było ustanowienie mechanizmu dochodzenia roszczeń majątkowych, który byłby łatwo dostępny, aby umożliwić skarżącemu i innym osobom znajdującym się w podobnej sytuacji przywrócenie ich praw majątkowych i uzyskanie odszkodowania.

Sprawy dotyczące wojny w Chorwacji

Marguš przeciwko Chorwacji

27 maja 2014 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła skazania w 2007 r. byłego dowódcy chorwackiej armii za zbrodnie wojenne przeciwko ludności cywilnej popełnione w 1991 r. Skarżący zarzucił w szczególności naruszenie jego prawa do bycia sądzonym przez bezstronny sąd i do bronięcia się osobiście. Podniósł ponadto, że przestępstwa, za które został skazany, były tożsame z tymi, które stały się przedmiotem postępowania przeciwko niemu zakończonego w 1997 r. na podstawie ustawy o powszechnej amnestii.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 6 ust. 1 i 3 lit. c** (prawo do rzetelnego procesu sądowego) Konwencji, uznając, że usunięcie skarżącego z sali sądowej nie naruszyło jego prawa do obrony w stopniu niezgodnym z tym postanowieniem.

Trybunał orzekł ponadto, że **art. 4** (zakaz ponownego sądzenia lub karania) **Protokołu nr 7** do Konwencji **nie ma zastosowania** w odniesieniu do zarzutów dotyczących przestępstw, które były przedmiotem postępowania przeciwko skarżącemu, zakończonego w 1997 r. na podstawie ustawy o powszechnej amnestii. Jednocześnie Trybunał uznał za **niedopuszczalną** skargę złożoną na podstawie art. 4 Protokołu nr 7 do Konwencji w odniesieniu do prawa skarżącego do niebycia sądzonym lub podlegania karze dwukrotnie w związku z zarzutami wycofanymi przez prokuratora w styczniu 1996 r. Trybunał uznał w szczególności, że w prawie międzynarodowym narasta tendencja do postrzegania udzielania amnestii w odniesieniu do poważnych naruszeń praw człowieka jako niedopuszczalnego. Trybunał doszedł do wniosku, że poprzez wniesienie nowego aktu oskarżenia przeciwko skarżącemu i skazanie go za zbrodnie

⁶ Zobacz także, w odniesieniu do tej samej sprawy, [wyrok](#) Wielkiej Izby z 12 grudnia 2017 r. w sprawie kwestii słusznego zadośćuczynienia.

wojenne przeciwko ludności cywilnej, władze chorwackie działały zgodnie z wymogami art. 2 (prawo do życia) i art. 3 (zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji oraz zgodnie z zaleceniami różnych organów międzynarodowych.

Sprawy dotyczące wojny w Bośni i Hercegowinie

Palić przeciwko Bośni i Hercegowinie

15 lutego 2011 r.

Sprawa dotyczyła zaginięcia w czasie wojny w Bośni i Hercegowinie ówczesnego dowódcy wojskowego stojącego na czele jednego z lokalnych oddziałów sił zbrojnych. W lipcu 1995 r., po tym jak opozycyjne siły lokalne (WRS, w większości składające się z Serbów) przejęły kontrolę nad obszarem EPA w Bośni i Hercegowinie, dowódca udał się na negocjacje w sprawie warunków poddania się oddziału i zaginął. Jego żona wielokrotnie próbowała dowiedzieć się o jego losie z oficjalnych źródeł, jednak bezskutecznie. Skarżyła się, że Bośnia i Hercegowina nie przeprowadziła śledztwa w sprawie zaginięcia i śmierci męża, w wyniku czego skarżąca cierpiała przez wiele lat.

Trybunał orzekł, że **nie doszło do naruszenia art. 2** (prawo do życia), **art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) **lub art. 5** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) Konwencji. Trybunał stwierdził dopuszczalność skargi, ponieważ zaginięcie męża skarżącej nie zostało wyjaśnione do 12 lipca 2002 r., tj. dnia ratyfikowania Konwencji przez Bośnię i Hercegowinę. Trybunał zauważył ponadto, że pomimo początkowych opóźnień, w wyniku śledztwa ostatecznie zidentyfikowano szczątki męża skarżącej. Było to znaczące osiągnięcie samo w sobie, biorąc pod uwagę, że ponad 30.000 osób zaginęło w czasie wojny w Bośni i Hercegowinie. Organy ścigania były niezależne i chociaż istniały pewne obawy w odniesieniu do członka jednej z komisji śledczych ad hoc, nie miało to wpływu na przebieg toczącego się śledztwa. Ponadto, po długiej i brutalnej wojnie, Bośnia i Hercegowina musiała dokonać wyboru w zakresie priorytetów i zasobów.

Matki Srebrenicy i Inni przeciwko Niderlandom

11 czerwca 2013 r. (decyzja o dopuszczalności)

Sprawa dotyczyła skargi krewnych ofiar masakry w Srebrenicy w 1995 r. oraz organizacji pozarządowej reprezentującej krewnych ofiar na decyzję niderlandzkich sądów o uznaniu ich sprawy przeciwko Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) za niedopuszczalną ze względu na to, że ONZ korzystała z immunitetu jurysdykcyjnego wobec sądów krajowych. Powołując się w szczególności na art. 6 (prawo do rzetelnego procesu sądowego) Konwencji, skarżący twierdzili w szczególności, że decyzja ta naruszyła ich prawo dostępu do sądu.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną**, zarówno w odniesieniu do organizacji pozarządowej, jak i indywidualnych skarżących. Trybunał stwierdził, że organizacja pozarządowa jako taka nie została dotknięta kwestiami, których dotyczyła skarga, a zatem nie mogła twierdzić, że jest „ofiara” naruszenia Konwencji. W odniesieniu do indywidualnych skarżących Trybunał odrzucił skargę jako w sposób oczywisty nieuzasadnioną, ponieważ przyznanie immunitetu ONZ służyło realizacji uprawnionego celu. Trybunał orzekł w szczególności, że objęcie operacji wojskowych na mocy rozdziału VII Karty Narodów Zjednoczonych jurysdykcją krajową oznaczałoby zezwolenie państwom na ingerencję w kluczową misję ONZ mającą na celu zapewnienie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa; że roszczenie cywilne nie ma mocy nadrzędnej względem immunitetu wyłącznie z tego powodu, że opierało się ono na zarzucie szczególnie poważnego naruszenia prawa międzynarodowego, nawet ludobójstwa; oraz że w tych okolicznościach brak alternatywnego dostępu do jurysdykcji nie zobowiązywał sądów krajowych do podjęcia działań.

Maktouf i Damjanović przeciwko Bośni i Hercegowinie

18 lipca 2013 r. (Wielka Izba)

Obaj skarżący w tej sprawie zostali skazani przez sąd Bośni i Hercegowiny za zbrodnie wojenne popełnione przeciwko ludności cywilnej podczas wojny w latach 1992–1995. W

Zestawienie – Konflikty zbrojne

szczegółności skarżyli się oni, że zastosowano wobec nich z mocą wsteczną bardziej restrykcyjne przepisy prawa karnego, a mianowicie kodeks karny Bośni i Hercegowiny z 2003 r., niż prawo, które miało zastosowanie w czasie, gdy popełnili przestępstwa – odpowiednio w 1992 r. i 1993 r. – czyli przepisy kodeksu karnego Socjalistycznej Federalnej Republiki Jugosławii z 1976 r.

Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 7** (zakaz karania bez podstawy prawnej) Konwencji. Biorąc pod uwagę rodzaj przestępstw, za które zostali skazani skarżący (zbrodnie wojenne w odróżnieniu od zbrodni przeciwko ludzkości) oraz stopień powagi (żaden ze skarżących nie został pociągnięty do odpowiedzialności karnej za jakikolwiek przypadek utraty życia), Trybunał stwierdził, że wobec skarżących można było zasądzić niższe kary, gdyby zastosowano kodeks z 1976 r. Ponieważ istniała realna możliwość, że zastosowanie z mocą wsteczną kodeksu z 2003 r. działałoby na niekorzyść skarżących w szczególnych okolicznościach niniejszej sprawy, Trybunał uznał, że nie zapewniono im skutecznej ochrony przed nałożeniem surowszej kary.

Mustafić-Mujić i Inni przeciwko Niderlandom

30 sierpnia 2016 r. (decyzja o dopuszczalności)

Skarżący, krewni mężczyzn zabitych podczas masakry w Srebrenicy w lipcu 1995 r., zarzucali odpowiedzialność karną trzem niderlandzkim żołnierzom, którzy byli członkami sił pokojowych ONZ. Skarżyli się, że władze niderlandzkie niesłusznie odmówiły przeprowadzenia śledztwa i ścigania żołnierzy za domniemane wysłanie ich krewnych na prawdopodobną śmierć, nakazując im opuszczenie kompleksu wojskowego sił pokojowych ONZ po tym, jak siły bośniackich Serbów opanowały Srebrenicę i jej okolice.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną**, stwierdzając, że władze niderlandzkie wystarczająco zbadały ten incydent i należycie uwzględniły wniosek skarżących o ściganie. W odniesieniu do śledztwa Trybunał orzekł, że władze krajowe i międzynarodowe prowadziły szeroko zakrojone i powtarzające się śledztwa. Nie istniała utrzymująca się niepewność co do charakteru i stopnia zaangażowania trzech żołnierzy, w związku z czym nie można było stwierdzić, że śledztwa były nieskuteczne lub nieodpowiednie. W odniesieniu do decyzji o odmowie ścigania, podjętej z uwagi na małe prawdopodobieństwo, by jakiegokolwiek ściganie doprowadziło do skazania, Trybunał oddalił zarzuty skarżących, że decyzja ta była stronnicza, niespójna, nadmierna lub niezasadniona okolicznościami faktycznymi.

Sprawy dotyczące operacji NATO w byłej Jugosławii

Banković i Inni przeciwko Belgii i 16 innym Układającym się Państwom

19 grudnia 2001 r. (Wielka Izba – decyzja o dopuszczalności)

Skargę wniosło sześć osób mieszkających w Belgradzie, w Serbii, przeciwko 17 państwom członkowskim NATO (Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego), które są również Państwami-Stronami Konwencji. Skarżący skarżyli się na bombardowanie przez NATO, w ramach kampanii nalotów prowadzonej przez tę organizację w czasie konfliktu w Kosowie, siedziby serbskiej stacji radiowo-telewizyjnej w Belgradzie, którego skutkiem było uszkodzenie budynku i kilka ofiar śmiertelnych.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną**. Orzekł, że chociaż prawo międzynarodowe nie wyłącza wykonywania przez państwo jurysdykcji eksterytorialnie, jurysdykcja została zasadniczo określona i ograniczona przez suwerenne prawa terytorialne innych właściwych państw. Inne podstawy jurysdykcji były wyjątkowe i wymagały specjalnego uzasadnienia szczególnymi okolicznościami danej sprawy. Konwencja była wielostronnym traktatem obowiązującym zasadniczo w kontekście regionalnym, a zwłaszcza w przestrzeni prawnej Układających się Państw. Ówczesna Federalna Republika Jugosławii wyraźnie nie mieściła się w tej przestrzeni prawnej. Trybunał nie był przekonany o istnieniu jakiegokolwiek związku jurysdykcyjnego między ofiarami a pozwanymi państwami.

Markovic i Inni przeciwko Włochom

14 grudnia 2006 r. (Wielka Izba)

Skarga dotyczyła powództwa o odszkodowanie wniesionego przez dziesięciu skarżących, obywateli byłej Serbii i Czarnogóry, do sądów włoskich w związku ze śmiercią ich krewnych w wyniku ataków lotniczych w dniu 23 kwietnia 1999 r. przez sojusz NATO na siedzibę stacji Radio Televizija Srbije (RTS) w Belgradzie. Zarzucali oni, powołując się na art. 6 (prawo do rzetelnego procesu sądowego) w związku z art. 1 (obowiązek przestrzegania praw człowieka) Konwencji, że odmówiono im dostępu do sądu.

Trybunał orzekł, że po wniesieniu przez skarżących powództwa cywilnego do sądów włoskich bezsprzecznie istniał „związek jurysdykcyjny” w rozumieniu art. 1 Konwencji. Trybunał stwierdził jednak, że **nie doszło do naruszenia art. 6** (prawo do rzetelnego procesu sądowego) Konwencji, uznając, że roszczenia skarżących zostały rzetelnie zbadane w świetle włoskich zasad prawnych właściwych dla prawa deliktów.

Behrami i Behrami przeciwko Francji oraz Saramati przeciwko Francji, Niemcom i Norwegii

31 maja 2007 r. (Wielka Izba – decyzja o dopuszczalności)

Pierwsza sprawa dotyczyła detonacji bomby kasetowej w marcu 2000 r. – zrzuconej podczas bombardowania przez NATO w 1999 r. ówczesnej Federalnej Republiki Jugosławii – znalezionej przez bawiące się dzieci, co doprowadziło do śmierci jednego chłopca i poważnych ran u drugiego. Skarżący zarzucali, powołując się na art. 2 (prawo do życia) Konwencji, że śmierć jednego chłopca i obrażenia drugiego były spowodowane brakiem oznaczenia lub rozbrojenia niewybuchów przez francuskie oddziały międzynarodowych sił bezpieczeństwa w Kosowie (KFOR).

Druga sprawa dotyczyła pozbawienia wolności przez KFOR mężczyzny pochodzenia albańskiego z Kosowa, podejrzanego o udział w grupach zbrojnych działających w regionie przygranicznym między Kosowem a Byłą Jugosłowiańską Republiką Macedonii i uważanego za stanowiącego zagrożenie dla bezpieczeństwa KFOR. Skarżył się, że pozbawienie go wolności, w okresie od lipca 2001 r. do stycznia 2002 r., naruszyło w szczególności art. 5 (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) Konwencji.

Trybunał uznał skargi za **niedopuszczalne**. Orzekł, że nadzór nad rozminowywaniem w Kosowie wchodzi w zakres mandatu Tymczasowej Administracji ONZ w Kosowie (UNMIK), a wydawanie decyzji w przedmiocie środków zabezpieczających polegających na pozbawieniu wolności wchodzi w zakres mandatu KFOR w dziedzinie bezpieczeństwa, a więc i mandatu ONZ, zważywszy że Rada Bezpieczeństwa ONZ przyjęła rezolucję nr 1244 ustanawiającą UNMIK i KFOR. Organizacja Narodów Zjednoczonych posiadała osobowość prawną odrębną od osobowości prawnej państw członkowskich i nie była Układającą się Stroną Konwencji. Ponieważ skuteczność UNMIK i KFOR opierała się na wsparciu państw członkowskich, Konwencji nie można było interpretować w sposób, który poddawałby działania lub zaniechania Układających się Stron kontroli Trybunału. Byłaby to ingerencja w wypełnianie kluczowej misji ONZ na rzecz utrzymania pokoju. Trybunał stwierdził, że nie jest konieczne badanie kwestii jego kompetencji do rozpatrywania skarg przeciwko Francji dotyczących działań lub zaniechań eksterytorialnych.

Sprawy dotyczące konfliktu w Czeczenii

Do tej pory Europejski Trybunał Praw Człowieka wydał ponad 250 wyroków stwierdzających naruszenie Konwencji w związku z konfliktem zbrojnym w Republice Czeczeńskiej Federacji Rosyjskiej. Około 60 % skarg dotyczy wymuszonych zaginięć⁷; inne kwestie obejmują zabijanie i obrażenia wśród ludności cywilnej, niszczenie domów i mienia, masowe użycie siły, użycie min przeciwpiechotnych, bezprawne pozbawienie

⁷ Zobacz [Przegląd wyroków Trybunału dotyczących wymuszonych zaginięć w Północnym Kaukazie](#), Memorandum przygotowane przez Departament Wykonywania Wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, 25 maja 2016 r.

Zestawienie – Konflikty zbrojne

wolności, tortury i nieludzkie warunki przetrzymywania.

Skarżący najczęściej odwołują się do art. 2 (prawo do życia), art. 3 (zakaz tortur i nieludzkiego lub poniżającego traktowania), art. 5 (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego), art. 13 (prawo do skutecznego środka odwoławczego) i art. 14 (zakaz dyskryminacji) Konwencji oraz art. 1 (ochrona własności) Protokołu nr 1 do Konwencji.

Pierwsze wyroki zostały wydane przez Trybunał w 2005 r. i dotyczyły nieproporcjonalnego użycia siły podczas kampanii wojskowej w latach 1999–2000 ([Isaveva, Yusupova i Bazaveva przeciwko Rosji](#) oraz [Isaveva przeciwko Rosji](#), wyroki z dnia 24 lutego 2005 r.).

W wielu sprawach żołnierze państwa zostali uznani za odpowiedzialnych za pozasądowe egzekucje krewnych skarżących ([Khashiyev i Akaveva przeciwko Rosji](#), wyrok z 24 lutego 2005 r.; [Musavev i Inni przeciwko Rosji](#), wyrok z 26 lipca 2007 r.; [Estamirov i Inni przeciwko Rosji](#), wyrok z 12 października 2006 r.; [Amuveva i Inni przeciwko Rosji](#), wyrok z 25 listopada 2010 r.).

W dniu 2 grudnia 2010 r., w wyroku [Abuveva i Inni przeciwko Rosji](#), Trybunał stwierdził, że przeprowadzając śledztwo w przedmiotowej sprawie, Rosja w sposób oczywisty nie uwzględniła konkretnych ustaleń zawartych w poprzednim wiążącym wyroku Trybunału [Isaveva przeciwko Rosji](#) z 24 lutego 2005 r., dotyczącym bezskuteczności tej samej grupy postępowań karnych. Trybunał podkreślił, że wszelkie środki podjęte w procesie wykonywania wyroków muszą być zgodne z wnioskami zawartymi w wyroku Trybunału. Trybunał zwrócił się do Komitetu Ministrów Rady Europy o zajęcie się tą kwestią w odniesieniu do art. 46 (moc obowiązująca wyroków) Konwencji⁸.

Inne niedawne wyroki obejmują: [Esmukhambetov i Inni przeciwko Rosji](#) (29 marca 2011 r.), który dotyczył ataku lotniczego wojska rosyjskiego na wioskę w Czeczenii we wrześniu 1999 r., w wyniku którego zginęło pięć osób, a domy i mienie zostały zniszczone; [Tashukhadzhiev przeciwko Rosji](#) (25 października 2011 r.), który dotyczył zaginięcia młodego mężczyzny w Czeczenii w następstwie pozbawienia wolności przez grupę żołnierzy w 1996 r.; [Inderbiveva przeciwko Rosji](#) oraz [Kadirova i Inni przeciwko Rosji](#) (27 marca 2012 r.), który dotyczył domniemanych zabójstw i braku skutecznego śledztwa w sprawie śmierci czterech kobiet-cywilów w trakcie operacji związanych z bezpieczeństwem prowadzonych przez rosyjskich żołnierzy w Republice Czeczeńskiej w 2000 r.; [Umarova i Inni przeciwko Rosji](#) (31 lipca 2012 r.), który dotyczył zaginięcia mężczyzny, męża i ojca piątki dzieci, oraz nieodpowiedniego śledztwa w sprawie związanych z tym wydarzeń; [Gakaveva i Inni przeciwko Rosji](#) (10 października 2013 r.) dotyczący zarzucanych przypadków uprowadzeń dokonywanych przez rosyjskich żołnierzy w latach 2000 i 2005, w biały dzień w wielu miejscach publicznych w Czeczenii; [Petimat, Ismailova i Inni przeciwko Rosji](#) (18 września 2014 r.), dotyczący zaginięcia siedemnastu osób w latach 2001 i 2006 w następstwie ich domniemanego zatrzymania w swoich domach w Czeczenii przez żołnierzy państwa; [Sultygov i Inni przeciwko Rosji](#) (9 października 2014 r.), który dotyczył zaginięcia siedemnastu mężczyzn i jednej kobiety w latach 2000–2006 po ich domniemanym zatrzymaniu w Czeczenii przez rosyjskich żołnierzy w trakcie operacji związanych z bezpieczeństwem lub na posterunkach wojskowych.

W wyroku w sprawie [Aslakhanova i Inni przeciwko Rosji](#) z 18 grudnia 2012 r., dotyczącym skarg wniesionych przez 16 skarżących, Trybunał orzekł, że *nieprzeprowadzenie śledztwa w sprawie zaginięć, które miały miejsce w latach 1999–2006 w rosyjskim Kaukazie Północnym, było problemem systemowym*, w odniesieniu do którego brak było skutecznego środka odwoławczego na poziomie krajowym.

Trybunał przedstawił dwa rodzaje **ogólnych środków, które Rosja powinna podjąć w**

⁸ Zobacz przypis 3 powyżej.

Zestawienie – Konflikty zbrojne

celu rozwiązania tych problemów: złagodzenia ciągłego cierpienia rodzin ofiar oraz zaradzenia brakom strukturalnym w postępowaniu karnym. Odpowiednia strategia miała zostać niezwłocznie przygotowana przez Rosję i przedłożona Komitetowi Ministrów w celu nadzorowania jej wykonania. Jednocześnie Trybunał postanowił nie odraczać rozpatrywania podobnych toczących się przed nim spraw.

Wyrok w sprawie [Turluyeva przeciwko Rosji](#) z 20 czerwca 2013 r. dotyczył zaginięcia młodego mężczyzny w październiku 2009 r. po tym, jak ostatnio widziano go na terenie posterunku policji w Groznm. Trybunał stwierdził trzy przypadki **naruszenia art. 2** (prawo do życia) Konwencji: ze względu na domniemaną śmierć młodego mężczyzny, ze względu na brak ochrony jego życia przez państwo oraz ze względu na brak skutecznego śledztwa w sprawie jego zaginięcia.

Trybunał podkreślił, że władze rosyjskie były wystarczająco świadome wagi problemu wymuszonych zaginięć w Północnym Kaukazie i jego zagrażających życiu konsekwencji oraz że ostatnio podjęły szereg kroków w celu zwiększenia skuteczności śledztw w sprawie tego rodzaju przestępstw. W związku z tym Trybunał stwierdził w szczególności, że władze powinny były podjąć odpowiednie środki w celu ochrony życia syna skarżącej po tym, jak dowiedziały się o jego zaginięciu, ale tego nie zrobiły.

Wyrok w sprawie [Abdulchanov i Inni przeciwko Rosji](#) z 3 października 2013 r. dotyczył rosyjskiego ataku wojskowego na wioskę w Czeczenii w lutym 2000 r., w wyniku którego zginęło 18 krewnych skarżących.

Po raz pierwszy w sprawie dotyczącej konfliktu zbrojnego w Czeczenii rząd rosyjski przyznał, że doszło do naruszenia art. 2 (prawo do życia), zarówno w odniesieniu do użycia śmiertelnej siły, jak i w odniesieniu do obowiązku zbadania przez władze jego okoliczności.

Trybunał zauważył, że strony nie kwestionowały tego, że skarżący i ich bliscy krewni stali się ofiarami użycia śmiertelnej siły i że nie przeprowadzono żadnego śledztwa, w ramach którego można by ustalić okoliczności. Rozważania te były wystarczające do stwierdzenia **naruszenia art. 2** (prawo do życia) Konwencji, zarówno w aspekcie materialnym, jak i proceduralnym.

Trybunał stwierdził ponadto, że w przypadku gdy, tak jak w sprawie skarżących, śledztwo w sprawie użycia śmiertelnej siły było nieskuteczne, skuteczność wszelkich innych środków odwoławczych została podważona. W konsekwencji doszło do **naruszenia** prawa skarżących do skutecznego środka odwoławczego na podstawie **art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji.

Wyrok w sprawie [Pitsayeva i Inni przeciwko Rosji](#) z 9 stycznia 2014 r. dotyczył zaginięć 36 mężczyzn po ich uprowadzeniu w Czeczenii przez grupy uzbrojonych mężczyzn, w latach 2000–2006, w sposób przypominający operację związaną z bezpieczeństwem.

W tej sprawie Trybunał potwierdził swój wniosek przedstawiony w poprzednich sprawach, zgodnie z którym sytuacja wynikała z systemowego problemu braku przeprowadzenia śledztwa w sprawie takich przestępstw, w odniesieniu do których nie istniał skuteczny środek odwoławczy na szczeblu krajowym.

W niniejszej sprawie Trybunał orzekł, że doszło do **naruszenia art. 2** (prawo do życia) Konwencji, zarówno ze względu na zaginięcie krewnych skarżących, co do których istniało domniemanie śmierci, jak i ze względu na nieodpowiedni charakter śledztwa w sprawie uprowadzeń; **naruszenia art. 3** (zakaz nieludzkiego lub poniżającego traktowania) w odniesieniu do skarżących z powodu zaginięcia ich krewnych i reakcji władz na ich cierpienie; **naruszenia art. 5** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) z powodu bezprawnego pozbawienia wolności krewnych skarżących; oraz **naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji.

Sprawy dotyczące operacji ISAF w Afganistanie

Skargi oczekujące na rozpatrzenie przed Wielką Izbą

Hanan przeciwko Niemcom (sprawa nr 4871/16)

Sprawa została zakomunikowana rządowi niemieckiemu 2 września 2016 r.

Sprawa dotyczy ataku powietrznego zleconego przez pułkownika niemieckich sił zbrojnych, działającego w ramach misji ONZ (ISAF – Międzynarodowe Siły Wsparcia Bezpieczeństwa), który doprowadził do śmierci 142 osób, w tym dwóch synów skarżącego, w wieku odpowiednio około 12 i 8 lat. Skarżący twierdzi, że śledztwo w sprawie ataku powietrznego nie było skuteczne i że nie dysponował skutecznym krajowym środkiem odwoławczym, aby zakwestionować decyzję o umorzeniu śledztwa.

Trybunał zakomunikował skargę rządowi niemieckiemu i wystosował pytania do stron na mocy art. 2 (prawo do życia) i art. 13 (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji.

Sprawy dotyczące międzynarodowych operacji wojskowych w Iraku

Al-Saadoon i Mufdhi przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

2 marca 2010 r.

Skarżący to dwaj sunniccy muzułmanie z południowego Iraku i wyżsi rangą byli członkowie partii Baas, którzy wkrótce po inwazji na Irak w 2003 r. zostali oskarżeni o udział w zabójstwie dwóch brytyjskich żołnierzy. Skarżyli się oni, że władze brytyjskie przekazały ich do irackiego aresztu 31 grudnia 2008 r. i że istniało realne ryzyko, iż zostaną oni poddani niesprawiedliwemu procesowi sądowemu, po którym nastąpi egzekucja przez powieszenie.

W swojej [decyzji o dopuszczalności](#) z 30 czerwca 2009 r. Trybunał uznał, że władze Zjednoczonego Królestwa sprawowały całkowitą i wyłączną kontrolę nad ośrodkami zatrzymań, w których przetrzymywani byli skarżący, najpierw poprzez użycie sił zbrojnych, a następnie z mocy prawa. Trybunał stwierdził, że skarżący podlegali jurysdykcji Zjednoczonego Królestwa i tak pozostało do czasu ich fizycznego przekazania władzom irackim 31 grudnia 2008 r.

W swoim [wyroku](#) z 2 marca 2010 r. Trybunał uznał, że doszło do **naruszenia art. 3** (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji, twierdząc, że przekazanie skarżących do irackiego aresztu było równoznaczne z poddaniem ich niehumanitarnemu traktowaniu. W szczególności Trybunał zauważył, iż władze irackie nie zapewniły w sposób wiążący, że nie wykonają egzekucji na skarżących. Trybunał uznał ponadto, że doszło do **naruszenia art. 13** (prawo do skutecznego środka odwoławczego) i **art. 34** (prawo do wniesienia skargi indywidualnej) Konwencji, stwierdzając, że rząd brytyjski nie podjął działań w celu zastosowania się do wskazówek Trybunału, aby nie przekazywać skarżących do irackiego aresztu. Wreszcie, zgodnie z **art. 46** (moc obowiązująca oraz wykonanie wyroków) Konwencji⁹, Trybunał zwrócił się do rządu brytyjskiego o podjęcie wszelkich możliwych kroków w celu uzyskania od władz irackich zapewnienia, że skarżący nie zostaną poddani karze śmierci.

Al-Skeini i Inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

7 lipca 2011 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła śmierci sześciu bliskich krewnych skarżących w Basrze w 2003 r., w czasie gdy Zjednoczone Królestwo było mocarstwem okupacyjnym: trzy z ofiar zostały zastrzelone lub postrzelone i śmiertelnie ranione przez brytyjskich żołnierzy; jedna została postrzelona i śmiertelnie raniona podczas wymiany ognia między brytyjskim patrolem a nieznaną uzbrojoną grupą; jedna została pobita przez brytyjskich żołnierzy, a

⁹ Zobacz przypis 3 powyżej.

Zestawienie – Konflikty zbrojne

następnie wepchnięta do rzeki, w której utonęła; a jedna zmarła w brytyjskiej bazie wojskowej, a na jej ciele zidentyfikowano 93 obrażenia.

Trybunał orzekł, że w wyjątkowych okolicznościach wynikających z przejęcia przez Zjednoczone Królestwo kontroli w zakresie utrzymania bezpieczeństwa w południowo-wschodnim Iraku w okresie od dnia 1 maja 2003 r. do dnia 28 czerwca 2004 r. Zjednoczone Królestwo miało jurysdykcję na mocy art. 1 (obowiązek przestrzegania praw człowieka) Konwencji w odniesieniu do osób cywilnych zabitych w trakcie operacji związanych z bezpieczeństwem prowadzonych przez żołnierzy brytyjskich w Basrze. Trybunał stwierdził, że nie przeprowadzono niezależnego i skutecznego śledztwa w sprawie śmierci krewnych pięciu z sześciu skarżących, co stanowi **naruszenie art. 2** (prawo do życia) Konwencji.

Al-Jedda przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

7 lipca 2011 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła trwającego ponad trzy lata (2004–2007) internowania irackiego obywatela w ośrodku detencyjnym w Basrze, prowadzonym przez siły brytyjskie.

Trybunał stwierdził, że internowanie skarżącego można przypisać Zjednoczonemu Królestwu i że w czasie internowania podlegał on jurysdykcji Zjednoczonego Królestwa w rozumieniu art. 1 (obowiązek przestrzegania praw człowieka) Konwencji. Trybunał stwierdził ponadto **naruszenie art. 5 ust. 1** (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) Konwencji, wskazując w szczególności, że żadna z obowiązujących rezolucji ONZ nie wymagała od Zjednoczonego Królestwa, w sposób wyraźny lub dorozumiany, pozbawienia wolności bez podania zarzutów na czas nieokreślony osoby, którą jego władze uznały za zagrożenie dla bezpieczeństwa Iraku.

Pritchard przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

18 marca 2014 r. (decyzja o skreśleniu z listy)

Sprawa dotyczyła śmiertelnego postrzelenia żołnierza Armii Terytorialnej (ochotniczej części brytyjskich sił rezerwowych) służącego w Iraku. Skarga została wniesiona przez jego ojca, który twierdzi, że władze Zjednoczonego Królestwa nie przeprowadziły pełnego i niezależnego śledztwa w sprawie śmierci jego syna.

Trybunał odnotował **ugodę** zawartą między stronami. Uznając, że ugoda ta opierała się na poszanowaniu praw człowieka określonych w Konwencji i Protokołach do niej oraz nie znajdując powodów, aby uzasadnić dalsze rozpatrywanie skargi, Trybunał postanowił **skreślić ją z listy spraw** zgodnie z art. 37 (skreślenie skargi z listy) Konwencji

Hassan przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

16 września 2014 r. (Wielka Izba)

Sprawa dotyczyła ujęcia brata skarżącego przez brytyjskie siły zbrojne i jego przetrzymywania w obozie Bucca w Iraku (w pobliżu Umm Kasr). Skarżący twierdził w szczególności, że jego brat został zatrzymany i był przetrzymywany przez siły brytyjskie w Iraku oraz że jego ciało, noszące ślady tortur i egzekucji, zostało następnie odnalezione w niewyjaśnionych okolicznościach. Skarżył się również, że zatrzymanie i przetrzymywanie były arbitralne, bezprawne i pozbawione gwarancji proceduralnych. Wreszcie skarżył się, że władze brytyjskie nie przeprowadziły śledztwa w sprawie okoliczności pozbawienia wolności, złego traktowania i śmierci jego brata.

Sprawa dotyczyła działań brytyjskich sił zbrojnych w Iraku, jurysdykcji ekstraterytorialnej i stosowania Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w kontekście międzynarodowego konfliktu zbrojnego. W szczególności była to pierwsza sprawa, w której Układające się Państwo zwróciło się do Trybunału o odstąpienie od stosowania zobowiązań wynikających z art. 5 (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) Konwencji lub w inny sposób o wykładnię tych zobowiązań w świetle uprawnień w zakresie zatrzymania przysługujących mu na mocy międzynarodowego prawa humanitarnego.

W niniejszej sprawie Trybunał orzekł, że brat skarżącego **podlegał jurysdykcji Zjednoczonego Królestwa** od momentu zatrzymania go przez wojska brytyjskie w kwietniu 2003 r. do momentu wypuszczenia go z autobusu, który zabrał go z obozu Bucca pod eskortą wojskową do punktu przekazania, w maju 2003 r.

Trybunał orzekł ponadto, że **nie doszło do naruszenia art. 5 ust. 1, 2, 3 lub 4**

(prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) Konwencji w odniesieniu do rzeczywistego ujęcia i przetrzymywania brata skarżącego. W szczególności Trybunał stwierdził, że zarówno międzynarodowe prawo humanitarne, jak i europejska konwencja zapewniają gwarancje przed arbitralnym pozbawieniem wolności w czasie konfliktu zbrojnego oraz że podstawy dozwolonego pozbawienia wolności określone w art. 5 powinny być w miarę możliwości uwzględnione przy okazji brania jeńców wojennych i aresztowania osób cywilnych, które stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa na mocy III i IV konwencji genewskiej. Trybunał orzekł ponadto, że w niniejszej sprawie istniały uzasadnione podstawy na mocy prawa międzynarodowego do ujęcia i przetrzymywania brata skarżącego, którego wojska brytyjskie znalazły uzbrojonego na dachu domu jego brata, gdzie przejęto również broń i dokumenty mające istotną wartość dla wywiadu wojskowego. Ponadto, w następstwie przyjęcia do obozu Bucca, został on poddany procedurze kontroli, w wyniku której ustalono, że jest cywilem, który nie stanowi zagrożenia dla bezpieczeństwa, i podjęto decyzję o jego zwolnieniu. W związku z tym ujęcie i przetrzymywanie brata skarżącego nie było arbitralne.

Wreszcie, ze względu na brak dowodów, Trybunał uznał za **niedopuszczalne** skargi wniesione przez skarżącego na podstawie art. 2 (prawo do życia) i art. 3 (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji dotyczące zarzucanego złego traktowania i śmierci jego brata.

Jaloud przeciwko Niderlandom

20 listopada 2014 r.

Sprawa dotyczyła prowadzonego przez władze niderlandzkie śledztwa w sprawie okoliczności śmierci irackiego obywatela (syna skarżącego), który zmarł na skutek postrzału w Iraku w kwietniu 2004 r. w wyniku zdarzenia z udziałem żołnierzy pełniących służbę w Królewskiej Armii Holenderskiej. Skarżący zarzucił, że śledztwo w sprawie postrzelenia jego syna nie było ani wystarczająco niezależne, ani skuteczne.

Trybunał ustalił, że skarga dotycząca śledztwa w sprawie zdarzenia, które miało miejsce na obszarze, na którym dowodził oficer sił zbrojnych Zjednoczonego Królestwa, **podlega jurysdykcji Niderlandów** w rozumieniu art. 1 (obowiązek przestrzegania praw człowieka) Konwencji. Trybunał zauważył w szczególności, że Niderlandy sprawowały pełne dowództwo nad swoim personelem wojskowym w Iraku.

Trybunał orzekł ponadto, że doszło do **naruszenia art. 2** (prawo do życia) Konwencji w jego aspekcie proceduralnym, w odniesieniu do braku przeprowadzenia przez Niderlandy skutecznego śledztwa w sprawie śmierci syna skarżącego. Trybunał doszedł do wniosku, że w śledztwie stwierdzono poważne uchybienia, które uczyniły je nieskutecznym. W szczególności nie przekazano organom sądowym zapisów zeznań kluczowych świadków, nie podjęto żadnych środków ostrożności przeciwko zмовie przed przesłuchaniem oficera armii niderlandzkiej, który strzelał do samochodu przewożącego ofiarę, a sekcję zwłok ofiary przeprowadzono w sposób nieodpowiedni. Trybunał uznał, że niderlandzcy żołnierze i śledczy, zaangażowani w obcym kraju w następstwie działań wojennych, pracowali w trudnych warunkach. Niemniej jednak uchybienia w śledztwie, które poważnie osłabiły jego skuteczność, nie mogły zostać uznane za nieuniknione, nawet w tych warunkach.

Sprawa międzypaństwowa dotycząca kwestii gruzińskorosyjskiej

Sprawy oczekujące na rozpatrzenie przez Wielką Izbę

Gruzja przeciwko Rosji (II) (skarga nr 38263/08)

13 grudnia 2011 r. (decyzja o dopuszczalności) – Zrzeczenie się jurysdykcji na rzecz Wielkiej Izby w kwietniu 2012 r.

Sprawa dotyczy konfliktu zbrojnego między Gruzją a Federacją Rosyjską, który miał miejsce w sierpniu 2008 r., i jego następstw. Podniesiono w niej kwestie na podstawie art. 2 (prawo do życia), art. 3 (zakaz tortur, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), art. 5 (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), art. 8 (prawo do poszanowania

Zestawienie – Konflikty zbrojne

życia prywatnego i rodzinnego) oraz art. 13 (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji, na podstawie art. 1 (ochrona własności) i art. 2 (prawo do nauki) Protokołu nr 1, a także na podstawie art. 2 (prawo do swobodnego poruszania się) Protokołu nr 4 do Konwencji.

Gruzja podnosi w szczególności, że rosyjskie siły i/lub siły separatystyczne kontrolowane przez nią przeprowadziły masowe i nieproporcjonalne ataki na ludność cywilną i jej mienie w różnych częściach Gruzji, w tym w Abchazji i Osetii Południowej. Rosja zaprzecza zarzutom Gruzji, opisując je jako bezpodstawne i niepotwierdzone żadnymi dopuszczalnymi dowodami.

W dniu 22 września 2011 r. odbyła się [rozprawa przed Izłą](#).

Decyzją z 13 grudnia 2011 r. Trybunał uznał skargę za [dopuszczalną](#).

W dniu 3 kwietnia 2012 r. Izba [zrzekła się jurysdykcji](#) na rzecz Wielkiej Izby.

W czerwcu 2016 r. delegacja siedmiu sędziów Trybunału przeprowadziła dowód z zeznań świadków w Strasburgu (zob. [komunikat prasowy z 17 czerwca 2016 r.](#)).

W dniu 23 maja 2018 r. Wielka Izba przeprowadziła rozprawę w tej sprawie.

Sprawy dotyczący kwestii ukraińsko-rosyjskiej

Ukraina przeciwko Rosji (III)

1 września 2015 r. (decyzja o skreśleniu z listy)

Sprawa dotyczyła pozbawienia wolności i domniemanego złego traktowania obywatela ukraińskiego należącego do grupy etnicznej Tatarów krymskich, w kontekście postępowania karnego prowadzonego przeciwko niemu przez władze rosyjskie.

Trybunał postanowił **skreślić** skargę z **listy spraw** po tym, jak rząd Ukrainy poinformował Trybunał, że nie chce kontynuować postępowania w przedmiocie skargi, zważywszy że skarga indywidualna (nr 49522/14) dotycząca tej samej kwestii była rozpatrywana przed Trybunałem.

Lisnvy i Inni przeciwko Ukrainie i Rosji

5 lipca 2016 r. (decyzja o dopuszczalności)

Sprawa dotyczyła zasadniczo skarg trzech obywateli Ukrainy w sprawie ostrzeliwania ich domów w trakcie działań wojennych we wschodniej Ukrainie od początku kwietnia 2014 r.

Trybunał uznał skargi za **niedopuszczalne** jako w sposób oczywisty nieuzasadnione. Pomimo faktu, że w pewnych wyjątkowych okolicznościach, będących poza kontrolą skarżących – takich jak w niniejszej sprawie, w której mamy do czynienia z sytuacją trwającego konfliktu – Trybunał przyjmował łagodniejsze podejście w odniesieniu do dowodów, które należy mu przedstawić na poparcie indywidualnych skarg, stwierdził on, że skarżący w niniejszej sprawie, którzy zasadniczo przedłożyli jedynie paszporty jako dowód, nie uzasadnili swoich skarg w wystarczającym stopniu. W niniejszej sprawie Trybunał przypomniał również, że w ujęciu ogólnym, w braku jakichkolwiek dowodów przedstawionych przez skarżącego na poparcie swoich zarzutów, takich jak tytuł własności lub dokument pobytowy, jego skargi musiały zostać oddalone.

Skargi oczekujące na rozpatrzenie

Skargi międzypaństwowe

Obecnie dwie międzypaństwowe skargi przeciwko Rosji wniesione przez Ukrainę oczekują na rozpatrzenie przez Trybunał.

Ukraina przeciwko Rosji (Krym) (skarga nr 20958/14) i Ukraina przeciwko Rosji (Wschodnia Ukraina) (skarga nr 8019/16)

Przekazanie Wielkiej Izbie w maju 2018 r.

Sprawy dotyczą sformułowanych przez Ukrainę zarzutów naruszenia Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności przez Rosję i zbrojne ugrupowania znajdujące się jakoby pod kontrolą Rosji¹⁰. Skargi wniesiono na podstawie

¹⁰ **Ukraina przeciwko Rosji (skarga nr 20958/14)**: wniesiona 13 marca 2014 r., dotyczy wydarzeń, które

Zestawienie – Konflikty zbrojne

kilku artykułów, w tym art. 2 (prawo do życia), art. 3 (zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), art. 5 (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), art. 6 (prawo do rzetelnego procesu sądowego) Konwencji.

W maju 2018 r. Izba Trybunału, zajmująca się tymi czterema skargami międzypaństwowymi, postanowiła zrzec się jurysdykcji w tym zakresie na rzecz Wielkiej Izby.

Rozprawa przed Wielką Izbą w sprawie *Ukraina przeciwko Rosji (Krym)* (skarga nr 20958/14) odbędzie się w środę, 27 lutego 2019 r., o godz. 9.15.

Ukraina przeciwko Rosji (II) (skarga nr 43800/14)

Skarga wniesiona 13 czerwca 2014 r.

Sprawa dotyczy trzech przypadków domniemanego uprowadzenia trzech grup dzieci we wschodniej Ukrainie i ich tymczasowego przekazania do Rosji w okresie od czerwca do sierpnia 2014 r.

Skarga jest zawisła przed Izbą.

Ukraina przeciwko Rosji (VII) (skarga nr 38334/18)

Skarga wniesiona 11 sierpnia 2018 r.

Sprawa dotyczy zatrzymania i ścigania obywateli Ukrainy w związku z różnymi zarzutami karnymi.

Skarga jest zawisła przed Izbą.

Skargi indywidualne

Savchenko przeciwko Rosji (skarga nr 50171/14)

Skarga została zakomunikowana rządowi rosyjskiemu w dniu 31 marca 2015 r.

Skarga została wniesiona przez kobietę służącą w ukraińskich siłach powietrznych, która została ujęta w czerwcu 2014 r. przez formacje zbrojne działające w okolicach Ługańska we wschodniej Ukrainie, a następnie była przetrzymywana przez władze rosyjskie w związku z podejrzeniem o zabójstwo i nielegalne przekroczenie granicy rosyjskiej.

W dniu 31 marca 2015 r. Trybunał postanowił zawiadomić o sprawie rząd rosyjski i wezwał go do przedstawienia pisemnych uwag w przedmiocie dopuszczalności i zasadności skarg na podstawie art. 5 (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) Konwencji w związku z pozbawieniem wolności skarżącej w okresie od 30 czerwca do 30 sierpnia 2014 r.

Ioppa przeciwko Ukrainie i trzy inne skargi (nr 73776/14, 973/15, 4407/15 i 4412/15)

Skargi zostały zakomunikowane rządowi ukraińskiemu 5 lipca 2016 r.

Skarżący w niniejszej sprawie, krewni pasażerów linii lotniczych Malaysian Airlines, lot MH17, którzy zginęli w katastrofie lotniczej w dniu 17 lipca 2014 r., twierdzą, że władze ukraińskie, nie zamykając całkowicie przestrzeni powietrznej nad trwającym konfliktem zbrojnym, nie zapewniły ochrony życia ich krewnych.

Trybunał zakomunikował skargi rządowi ukraińskiemu i wystosował pytania do stron na mocy art. 2 (prawo do życia) i art. 35 (wymogi dopuszczalności) Konwencji.

doprowadziły do przejścia przez Federację Rosyjską kontroli nad Półwyspem Krymskim od marca 2014 r., i które nastąpiły po tym przejściu, oraz późniejszych wydarzeń we wschodniej Ukrainie do początku września 2014 r. W dniu 20 listopada 2014 r. rząd rosyjski został powiadomiony o wniesieniu skargi.

*****Ukraina przeciwko Rosji (IV) (skarga nr 42410/15)**: wniesiona 27 sierpnia 2015 r., dotyczy wydarzeń mających miejsce na Krymie i we wschodniej Ukrainie głównie od września 2014 r. W dniu 29 września 2015 r. rząd rosyjski został powiadomiony o wniesieniu skargi.

***W dniu 9 lutego 2016 r., w celu usprawnienia procesu rozpatrywania sprawy, Trybunał postanowił podzielić pierwszą skargę międzypaństwową według kryteriów geograficznych – wszystkie skargi dotyczące wydarzeń na Krymie do września 2014 r. są obecnie zarejestrowane w ramach skargi nr 20958/14, **Ukraina przeciwko Rosji**; skargi dotyczące wydarzeń we wschodniej Ukrainie do września 2014 r. są obecnie rejestrowane w ramach skargi nr 8019/16, **Ukraina przeciwko Rosji (V)**.

***Tę samą zasadę zastosowano w odniesieniu do skargi nr 42410/15, **Ukraina przeciwko Rosji (IV)**. W związku z decyzją Trybunału z 25 listopada 2016 r. wszystkie skargi dotyczące wydarzeń na Krymie począwszy od września 2014 r. są obecnie zarejestrowane pod numerem sprawy 42410/15, **Ukraina przeciwko Rosji (IV)**; skargi dotyczące wydarzeń we wschodniej Ukrainie od września 2014 r. są obecnie zarejestrowane w ramach skargi nr 70856/16, **Ukraina przeciwko Rosji (VI)**.

Powiązane skargi indywidualne

Oprócz skarg międzypaństwowych na rozpatrzenie przed Trybunałem oczekuje obecnie ponad 4000 skarg indywidualnych, które wydają się dotyczyć wydarzeń na Krymie lub działań wojennych we wschodniej Ukrainie. Skargi wniesiono zarówno przeciwko Ukrainie, jak i Rosji, lub wyłącznie przeciwko jednemu z tych państw (zob. dalsze szczegóły w komunikatach prasowych z 26 listopada 2014 r. ([link](#)), 13 kwietnia 2015 r. ([link](#)) oraz 1 października 2015 r. ([link](#))).

W ponad 200 sprawach zastosowano środki tymczasowe¹¹ zgodnie z Regułą 39 Regulaminu Trybunału, zwracając się do odpowiedniego(-ich) rządu(-ów) – Rosji lub Ukrainy – o zapewnienie poszanowania wynikających z Konwencji praw osób pozbawionych wolności lub osób, których miejsce pobytu jest nieznane.

Ponadto Trybunał zakomunikował rządowi Rosji i Ukrainy pięć indywidualnych skarg dotyczących śmierci, domniemanej śmierci lub zaginięcia krewnych skarżących we wschodniej Ukrainie. W skargach tych skarżący zarzucają naruszenie art. 2 (prawo do życia), art. 3 (zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), art. 5 (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego), art. 10 (wolność wyrażania opinii) i art. 13 (prawo do skutecznego środka odwoławczego) Konwencji.

Kontakt z mediami:

Tel.: +33 (0)3 90 21 42 08

¹¹ Są to środki przyjęte w ramach procedury przed Trybunałem na podstawie Reguły 39 [Regulaminu Trybunału](#), na wniosek strony lub innej osoby zainteresowanej albo z urzędu, w interesie stron lub właściwego przebiegu postępowania. Trybunał stosuje środek tymczasowy jedynie wówczas, gdy po ocenie wszystkich właściwych informacji uzna, że istnieje rzeczywiste ryzyko wystąpienia poważnej, nieodwracalnej szkody w przypadku niezastosowania tego środka. Zobacz także zestawienie [„Środki tymczasowe”](#).